



TBMM  
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ  
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 6622

Tarih : 29.07.2024

10/1712

## TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de enflasyon başta olmak üzere işsizlik, yoksulluk, borçluluk, gelir dağılımı ve vergi adaletsizliği gibi iktisadi sorunlar gün geçtikçe büyümektedir. Enflasyonun kontrol altına alınamaması, hayat pahalılığının her geçen gün artması nedeniyle alım gücü düşmekte, emekçi ve emekliler için yaşam şartları daha da zorlaşmakta, yoksulluk artmaktadır. Buna karşılık iktidarın vergi politikaları nedeniyle emekçilerin sırtındaki vergi yükü daha da artmaktadır. Bu nedenle emekçilerin, işçilerin sorunlarının tespit edilmesi ve çözüm geliştirilmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve İçtüzüğü’nün 104. ve 105. maddelerine göre meclis araştırması açılmasını arz ederiz.

**Sezai TEMELLİ**  
Muş Milletvekili  
Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi  
Grup Başkanvekili

**Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT**  
Kars Milletvekili  
Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi  
Grup Başkanvekili

## GEREKÇE

İktidarın ekonomi-politik tercihlerine ve kararlarına bağılı olarak yaşanan ekonomik sorunlar gün geçtikçe artarken, yapısal sorunlar daha da büyümüştür. Bu politikalar sonucu enflasyon rekor kırmış, ücretler erimiş, işsizlik yapışkan bir hal almış, gelir dağılımı bozulmuş, vergilemede adaletsizlik daha da artmıştır.

Hayat pahalılığının her geçen gün daha da arttığı ve enflasyonun resmi rakamlara göre yaklaşık yüzde 75, bağımsız araştırmacılara göre ise yüzde 115'lere vardığı bir ortamda asgari ücretle geçinmek imkânsız hale gelmiş, asgari ücretle çalışan milyonların en temel ihtiyaçları dahi karşılaması olanaksız hale gelmiştir. Milyonlarca işçi asgari geçim için yetersiz olan asgari ücretle geçinmeye çalışırken emekçilerin bir bölümü yasal asgari ücrete dahi erişememektedir. Yani asgari ücretle çalışan milyonlarca emekçi yoksulluk sınırının yaklaşık 4'te 1'i maaşla açlığa mahkûm edilmiştir. Asgari ücret 17 bin 2 TL, en düşük emekli maaşı ise 12 bin 500 TL'yle açlık sınırının dahi altında bir rakama sabitlenmiştir. Türkiye'de 2024 Haziran ayı itibarıyla açlık sınırı 19 bin TL'ye yoksulluk sınırı 62 bin TL'ye dayanmıştır. Öte yandan 2024 yılının ikinci yarısında asgari ücrete zam yapılmamıştır. 2024 yılının başında 17 bin 2 lira olarak belirlenen asgari ücret henüz ilk altı ayda reel olarak yaklaşık 3 bin lira kayba uğramıştır. Asgari ücret son 20 senede giderek ortalama ücrete dönüşmüş durumdadır. Türkiye'de 10 işçiden 6'sı asgari ücretin yüzde 20 fazlasının altında çalışmaktadır. Bu oran 20 sene önce 10 kişide 4 idi.

Türkiye'de Euro bazında asgari ücret artmasına rağmen 26 Avrupa ülkesi içinde son sıralardaki yerini korumaktadır. Asgari ücretin en düşük olduğu ülke Arnavutluk iken hemen üstünde Bulgaristan, Karadağ ve Sırbistan bulunmaktadır. Türkiye bu ülkelerin ardından beşinci sırada yer almaktadır. Türkiye Euro bazında asgari ücrette AB ülkelerinden sadece Bulgaristan'dan iyi durumdadır.

Emeğiyle geçinmeye çalışan yurttaşların gelirinin büyük bir kısmı kira ve faturalara gitmektedir. Hatta son zamanlarda artan kira ve fatura maliyetlerinden dolayı bir kısım yurttaşın geliri bu iki kalemi dahi karşılamaya yetmemekte, çalışanlar borçlanarak hayatlarını idame etmek zorunda kalmaktadır. Veriler önemli bir kısmını gıda tüketiminden oluşan kredi kartı harcamalarının yüzde 105 arttığını göstermektedir. Bu bize Türkiye'de bir "çalışan yoksulluğu" gerçeği olduğunu göstermektedir.

Bu süreçte emeğin milli gelirden aldığı pay düşerken şirketler ve bankalar kar rekoru kırmış, gelir dağılımı adaletsizliği ve servet eşitsizlikleri artmış, sermayenin milli gelirden aldığı pay yükselmiştir. Emeğin aldığı pay yani işgücüne yapılan ödemelerin payı 2018 yılında yüzde 33,5 olarak gerçekleşmişken bu oran 2022 yılında yüzde 26,3 olmuştur. Böylelikle sadece son 5 yılda emeğin milli gelirden aldığı pay yüzde 7,2 puan düşmüştür. Buna karşılık "net işletme artışı/karma gelirin payı" yani sermayenin milli gelirden aldığı pay ise 2022 yılında yüzde 53,7'e yükselmiştir.

Emekçilerin üzerinde ciddi bir vergi yükü söz konusudur. Dolaylı vergilerin yanı sıra vergi dilimi uygulaması emekçilerin üzerindeki vergi yükünü çok daha fazla ağırlaştırmaktadır. Bilindiği üzere emekçilerin ücretleri üzerinden önce işveren tarafından vergi stopajı yapılmaktadır. Stopajla kesilen bu tutar da gelir vergisi olarak vergi idaresine ödenmektedir. Ancak emekçilerin kümülatif ücretleri yıl içerisinde arttıkça artan oranlı bir tarifeye tabi tutulmakta, daha fazla vergi alınmaktadır. Ücretli çalışanlar yüzde 14 SGK primumu ve yüzde 1 işsizlik sigortası fonu kesilerek ortaya çıkan ilk maaşlarında yüzde 15 vergi ödemektedirler.

Ancak kümülatif olarak sonraki maaşlarında toplam 110 bin lirayı geçmeleri halinde gelir vergisi 5 puan artarak yüzde 15'ten yüzde 20'ye yükseltilmektedir. Yıl içerisinde maaş toplamı 230 bin lirayı bulması halinde ise gelir vergisi 7 puan daha arttırılarak yüzde 27'ye çıkarılmaktadır.

Ancak vergi dilimleri bu hayat pahalılığında ve yüksek enflasyon koşullarında aynı oranda arttırılmamış, bilinçli olarak düşük bırakılmıştır. Vergi dilimleri yeniden değerlendirilmesinin altında belirlenmiştir. Böylelikle emekçilerden daha fazla gelir vergisi alınmasının yolu açılmıştır. Buna karşılık vergi dilimi gibi uygulamalarla emekçiler üzerindeki vergi yükü daha da ağır hale getirilirken pek çok büyük şirketin kamudan aldığı devasa ihalelere rağmen hiç vergi vermediği ya da çok cüzi tutarda vergi verdiği ortaya çıkmıştır. Özellikle Yap-İşlet-Devret modeliyle devletten ihale alan ve her şart altında parasını tahsil eden 44 şirketin 37'sinin ve devletten 21/b usulüyle en çok ihale alan 20 şirketin 8'inin 2023 yılında hiç vergi ödemediği ortaya çıkmıştır. İktidar bir yandan şirketlere muafiyet ve istisna tanırken bir yandan da vergi aflarıyla birçok şirkete kaynak aktarmaktadır. Ayrıca Vergi Uzlaşma Komisyonları tarafından gerçekleştirilen vergi uzlaşılarında hangi firmaya ne kadar indirim sağlandığı da açıklanmamaktadır. Bu şekilde milyarlarca lira affedilmekte ortaya çıkan yük ise halkın sırtına bindirilmektedir.

AKP-MHP iktidarının sermaye yanlısı ekonomi politik tercihleri sebebiyle enflasyon, işsizlik, yoksulluk, borçluluk, geçim sorunu, hayat pahalılığı, sefalet ve açlık sorunu her geçen gün daha da büyümektedir. Neredeyse her gün iğneden ipliğe gelen zamlar nedeniyle yapılan ücret artışları da anlamını yitirmekte, artan hayat pahalılığı yurttaşların alım gücünü gün geçtikçe daha da düşürmektedir. Enflasyon ve düşen alım gücü nedeniyle emeğiyle geçinen on milyonlarca yurttaş için gıda ve barınma gibi asgari yaşam koşullarını dahi yerine getirebilmek her geçen gün daha da zorlu hale gelmiştir. Tüm bu gerekçelerle emeğiyle geçinen milyonlarca yurttaşların refahı için Meclis'te bir araştırma komisyonu kurulmalıdır.